

Dr hab. Katarzyna Laskowska, prof. NWSP

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

OBRAZ SAMOBÓJSTW W POLSCE W LATACH 2000–2012

Streszczenie

Opracowanie Katarzyny Laskowskiej pt.: „Obraz samobójstw w Polsce w latach 2000-2012” stanowi analizę danych statystycznych przedstawiających skalę zjawiska w Polsce w analizowanym okresie, a także cech demograficzno-społecznych osób odbierających sobie życie, metody oraz etiologię ich zachowania. Zmierzano w nim do ukazania sylwetki współczesnego samobójcy, zastrzegając, że nie może to być obraz pełny ze względu na niedomagania statystyczne w zakresie opisu zjawiska przez Policję, jak też poprzez zatajanie przed organami takich informacji przez rodziny samobójców. Syntetycznie omówiono także w świetle art. 151 kk problem odpowiedzialności karnej za doprowadzenie człowieka do samobójstwa. Przeprowadzone analizy pozwoliły na wyprowadzenie określonych wniosków. Z badań wynikało, że od kilku lat liczba samobójstw dokonywanych w Polsce wykazuje w miarę stałą tendencję. Częściej życie odbierają sobie mężczyźni w wieku średnim, pozostający w związku małżeńskim. Legitymują się oni najczęściej wykształceniem podstawowym, posiadają zatrudnienie. W czasie czynu są nietrzeźwi. Odbierają sobie życie w mieszkaniu poprzez powieszenie.

Słowa kluczowe: samobójstwa.

SUICIDES IN POLAND IN THE YEARS 2000 – 2012

Abstract

Katarzyna Laskowska's article entitled "Suicides in Poland in the Years 2000-2012" presents an analysis of statistical data illustrating the scale of the problem in Poland in the period in question as well as describing the demo-

graphic and social characteristics of the suicide victims, the methods, and the etiology of their behavior. The objective of the article is to present a description of a contemporary suicide victim, with the reservation that the description cannot be complete due to statistical shortcomings of the problem's description by the Police and to the fact that the victims' families withhold information from the Police. The article also contains a synthetic discussion of criminal liability for causing someone to commit suicide, in the light of art. 151 of the Penal Code. The analyses have led to certain conclusions. The research has indicated that for several years the number of suicides committed in Poland is fairly constant. The majority of suicide victims are middle-aged married men. Most often the education level they completed is elementary school and most of them are employed. During the act they are intoxicated with alcohol. They commit suicide in their homes by hanging.

Keywords: suicides.

Samobójstwo jest najbardziej tragicznym zachowaniem w życiu człowieka. Powszechnie uważa się, że jest wynikiem dobrowolnej decyzji o świadomej rezygnacji z życia. Jest jednakże bardziej złożonym procesem. Bowiem nieraz trudno mówić o dobrowolności decyzji samobójcy, głównie ze względu na skłaniające go do tego kroku, w ocenie człowieka, nie dające się rozwiązać problemy. To one nadają kierunek działaniu samobójcy. Kwestia świadomości zachowania także nie jest oczywista, gdyż dosyć często bywa ona ograniczana różnymi środkami utrudniającymi realne postrzeganie świata. Pewne jest natomiast to, że samobójstwo jest wynikiem zerwanych więzi społecznych.

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie skali zjawiska w Polsce w latach 2000-2012, cech demograficzno-społecznych osób odbierających sobie życie, metod oraz etiologii ich działania. Jednakże, jak zauważa Brunon Hołyst trudno jest jednoznacznie ocenić skalę samobójstw w Polsce, między innymi ze względu na różnorodność źródeł danych dotyczących zachowań suicydalnych będących w systemie danych Policji, Głównego Urzędu Statystycznego i służby zdrowia¹.

---

¹ B. Hołyst, *Suicydologia*, Warszawa 2012, s. 342-344.

Na potrzeby opracowania podstawę rozważań stanowiły informacje statystyczne zawarte na stronie internetowej Komendy Głównej Policji. Przyjęta cezura czasowa jest związana z oficjalnym dostępem porównywalnych policyjnych danych statystycznych za wskazany okres czasu, czyli 13 lat.

Tutaj trzeba zauważyć, że wnioskowanie o statystycznym obliczu samobójstw w Polsce musi być dokonywane bardzo ostrożnie, ze względu na zapisy „brak danych” lub „brak informacji” jakie często występują w takich kategoriach danych jak: stan cywilny, wykształcenie, stan świadomości, źródło utrzymania. Oznacza to, że w praktyce przy analizie uwzględniono tylko te cechy i stany, które zostały przez Policję ustalone. Dlatego, co należy podkreślić, z niniejszych badań wyłoni się tylko cząstkowy obraz tego zjawiska.

Skala samobójstw w Polsce

Jak wynika z danych zawartych w Tabeli 1 w analizowanym okresie² ogólna liczba zamachów samobójczych utrzymuje się na podobnym poziomie (w granicach ok. 5 tys. średniorocznie). Zauważalny spadek odnotowano jedynie w 2007 roku. Natomiast liczba zamachów zakończonych zgonem kształtuje się dosyć nierównomiernie (od ok. 3,5 tys. do ponad 5 tys. rocznie). Obie liczby pozwoliły ustalić odsetek zamachów zakończonych zgonem na tle ogólnej liczby zamachów. Z danych wynika, że w ostatnim dziesięcioleciu systematycznie spadała skuteczność podejmowanych zachowań suicydalnych (od ok. 88% do ok. 72%). Przyczyny tego stanu to być może m.in.: użycie nieodpowiednich środków, narzędzi, metod lub szybka reakcja osób trzecich umożliwiająca odratowanie niedoszłych samobójców lub demonstracyjny charakter podejmowanych zachowań.

W tym miejscu należy zauważyć, że podawane liczby samobójstw nie ukazują prawdziwej, rzeczywistej skali zjawiska.

---

² Analizy statystyczne dotyczące skali samobójstw w Polsce w latach 1962 – 1999 zob.: B. Hołyst, *Kryminologia*, LexisNexis, Warszawa 2004, s. 794-795.

Tabela 1. Liczba zamachów samobójczych w Polsce w latach 2000-2012

Rok	Ogólna liczba zamachów	Liczba zamachów zakończonych zgonem	Udział % zamachów zakończonych zgonem na tle ogólnej liczby zamachów
2000	5621	4947	88,01
2001	5712	4971	87,02
2002	5928	5100	86,03
2003	5467	4634	84,76
2004	5893	4893	83,03
2005	5625	4621	82,15
2006	5152	4090	79,39
2007	4658	3530	75,78
2008	5237	3964	75,69
2009	5913	4384	74,14
2010	5456	4087	74,91
2011	5124	3839	74,92
2012	5791	4177	72,12

Źródło: <http://www.statystyka.policja.pl/porta1/st/954/> [01.08.2013], obliczenia własne.

Niektórzy szacują, że w rzeczywistości może ich być trzykrotnie więcej³. Trudności z ustaleniem wiarygodnej liczby wynikają z możliwości wadliwego kwalifikowania samobójstw jako nie-szczęśliwych wypadków, ukrywania przez rodzinę prawdziwego sposobu utraty życia przez osobę najbliższą, utrudnienia przez samego samobójcę określenia charakteru śmierci⁴.

³ Inni specjaliści uważają, że liczba prób samobójczych może być nawet siedmiokrotnie wyższa od liczby zamachów zakończonych zgonem. Zob.: B. Hołyst, *Na granicy życia i śmierci*, Warszawa 2002, s. 99.

⁴ I. Pospiszyl, *Patologie społeczne*, Warszawa 2008, s. 95.

Charakterystyka społeczno-demograficzna samobójców

W kolejnych latach analizowanego okresu liczby samobójstw dokonywanych przez mężczyzn mieściły się w granicach od ok. 3 tys. do ponad 4 tys. rocznie (Tabela 2). Na stałym poziomie (ok. 3 tys. rocznie) utrzymują się one zwłaszcza od 2008 r. Natomiast liczby samobójstw dokonywanych przez kobiety wykazują dość duże zróżnicowania (od ponad 500 do ponad 800 rocznie). Zatem, w świetle ukazanych informacji mężczyźni dokonują zdecydowanie częściej samobójstw niż kobiety. Zauważalna jest pięciokrotnie większa, przez lata 2000-2008, a w ostatnich latach nawet sześciokrotnie większa, częstotliwość podejmowania skutecznych zamachów suicydalnych przez mężczyzn.

Tabela 2. Liczba zamachów zakończona zgonem według płci
Polsce w latach 2000-2012

Rok	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Stosunek liczby mężczyzn do liczby kobiet
2000	4947	4090	857	5:1
2001	4971	4184	787	5:1
2002	5100	4215	885	5:1
2003	4634	3890	744	5:1
2004	4893	4104	789	5:1
2005	4621	3885	736	5:1
2006	4090	3444	646	5:1
2007	3530	2924	606	5:1
2008	3964	3333	631	5:1
2009	4384	3739	645	6:1
2010	4087	3517	570	6:1
2011	3839	3294	545	6:1
2012	4177	3569	608	6:1

Źródło: <http://www.statystyka.policja.pl/porta1/st/954/>
[01.08.2013], obliczenia własne.

Liczby te i utrzymujący się od kilku lat ich wzrost, z pewnością niepokoją i pozwalają postawić pytania: dlaczego mężczyźni częściej popełniają samobójstwa, i z czym ich większy udział jest związany. Przyczyn takiej sytuacji należy doszukiwać się, m.in. w stereotypach dotyczących roli mężczyzny w życiu rodziny. Wynika z niego, że to on jest głową rodziny, co oznacza, że powinien ją utrzymywać i zapewnić określony standard życia. Niestety, postulat ten w istniejącej od wielu lat w Polsce sytuacji gospodarczej nie zawsze może być przez mężczyzn zrealizowany. Ponadto, należy zauważyć, że mężczyźni są osobami częściej nadużywającymi alkoholu⁵, który to środek, w dużej mierze ułatwia podejmowanie decyzji o samobójstwie i odebranie sobie życia. Mężczyźni też wybierają bardzo skuteczne, wręcz pewne sposoby dokonania samobójstwa, w szczególności: powieszenie i rzucenie się z wysokości.

Z pewnością kobiety rzadziej decydują się rozwiązywać swoje problemy poprzez samobójstwo, głównie ze względu na posiadane dzieci⁶ i poczucie odpowiedzialności za ich los.

Analiza statystycznych danych policyjnych⁷ uprawnia do wskazania, że w omawianym okresie samobójstwa najczęściej popełniały osoby w wieku 45-49 lat i 50-54 lata, a najrzadziej – w wieku 9 lat i mniej, 10-14 lat oraz 85 lat i więcej. Wynika stąd, że samobójstwa popełniają najczęściej ludzie będący w średnim wieku, tzw. wieku produkcyjnym, okresie aktywności życiowej i zawodowej. Co zatem wpłynęło na ich tak dramatyczną decyzję w tym wieku? Być może bilans życia ich nie zadowalał, niespełnione marzenia lub niezrealizowane cele albo niespełnione oczekiwania od innych osób.

---

⁵ Podobnie: M. Jarosz, *Samobójstwa. Ucieczka przegranych*, Warszawa 2004, s. 120-121.

⁶ Ibidem, s. 123-124.

⁷ Danych nie zawarto w jednej zbiorczej tabeli przedstawiającej ten problem w poszczególnych latach ze względu na trudności z jej czytelnym skonstruowaniem.

Tabela 3. Liczba zamachów samobójczych według stanu cywilnego w Polsce w latach 2000-2012

Rok/ Stan cywilny	Kawaler, panna	Żonaty, zamężna	Konkubinat	Wdowiec, wdowa	Rozwiedziony, rozwiedziona	Separacja	Brak danych
2000	1742	2596	154	443	286	68	332
2001	1808	2650	156	396	281	77	344
2002	1855	2633	184	448	302	63	443
2003	1711	2459	161	373	301	51	411
2004	1919	2556	173	386	320	73	466
2005	1802	2460	172	352	348	66	425
2006	1664	2156	183	339	314	49	447
2007	1537	1916	178	272	295	46	414
2008	1703	2175	208	310	344	51	446
2009	1862	2491	227	340	378	53	562
2010	1750	2294	222	247	349	41	462
2011	1658	2116	206	258	371	28	487
2012	1917	2319	227	339	403	28	558
Razem	22928	30821	2451	4503	4292	694	5797

Źródło: <http://www.statystyka.policja.pl/portals/st/954/>
[01.08.2013], obliczenia własne.

Samobójstwa najczęściej popełniają osoby pozostające w związku małżeńskim (Tabela 3). Statystyka ta, niestety, nie jest dobrą reklamą małżeństwa. Taka sytuacja wskazuje bowiem na możliwości występowania między małżonkami nieporozumień, lub nie radzenie sobie z ciężarem ponoszenia odpowiedzialności za innych członków rodziny. Dostyc dużą grupą ryzyka są też kawalerowie i panny. W mniejszym zakresie są nimi wdowy/wdowcy i osoby rozwiedzione. W przypadku tych grup społecznych genezy samobójstwa można się doszukiwać w samotności, nieraz izolacji społecznej człowieka, który w trudnych chwilach życia nie może liczyć na wsparcie ze strony męża/partnera/konkubenta. Należy zauważyć, że nie udało się ustalić stanu cywilnego części samobójców.

Tabela 4. Liczba zamachów samobójczych według wykształcenia w Polsce w latach 2000-2012

Rok/ Wykształcenie	Podstawowe (w tym niepełne podstawowe)	Zasadnicze zawodowe	Średnie	Wyższe	Brak informacji
2000	1660	1285	457	120	2089
2001	1545	1314	448	123	2282
2002	1517	1243	458	100	2610
2003	1239	1112	438	108	2570
2004	1230	1080	449	117	3017
2005	1148	989	417	121	2950
2006	949	860	388	102	2853
2007	798	726	336	89	2709
2008	888	735	348	92	3174
2009	834	735	371	101	3872
2010	695	645	335	90	3691
2011	590	547	282	113	3592
2012	651	624	396	138	3981
Razem	13744	11895	5123	1414	39390

Źródło: <http://www.statystyka.policja.pl/portal/st/954/>
[01.08.2013], obliczenia własne.

Z danych zawartych w Tabeli 4 wynika, że w bardzo dużej grupie samobójców nie udało się ustalić ich wykształcenia. Natomiast spośród osób o ustalonym wykształceniu najczęściej samobójstwa popełniają osoby z wykształceniem niepełnym podstawowym i podstawowym. W dalszej kolejności są to osoby, które ukończyły szkoły zawodowe, zdecydowanie rzadziej – szkoły średnie. Najrzadziej odbierają sobie życie osoby z wykształceniem wyższym. Taki rozkład danych wskazuje, że samobójcami zostają najczęściej ludzie nie mający przed sobą pozytywnych perspektyw życiowych, sukcesów zawodowych, czy finansowych. Z pewnością są to osoby nie zawsze mające świadomość występowania różnorodnych możliwości rozwiązywania swoich problemów w inny sposób niż poprzez odebranie życia.

Tabela 5. Liczba zamachów samobójczych według źródła utrzymania w Polsce w latach 2000-2012

Rok/Źródło utrzymania	Praca	Na utrzymaniu innej osoby	Renta, emerytura, alimenty	Zasiłek dla bezrobotnych	Bez stałego źródła utrzymania	Brak danych
2000	1398	913	1397	119	635	1159
2001	1339	952	1354	104	686	1277
2002	1289	984	1394	118	674	1469
2003	1234	917	1241	75	634	1366
2004	1257	998	1281	64	740	1553
2005	1181	931	1169	62	732	1550
2006	1180	804	1049	43	607	1469
2007	1102	690	903	45	515	1403
2008	1266	708	1008	49	580	1625
2009	1409	757	1050	54	681	1964
2010	1246	732	886	55	625	1921
2011	1226	618	764	22	618	1876
2012	1322	729	868	42	731	2099
Razem	16449	10733	14364	852	8458	20731

Źródło: <http://www.statystyka.policja.pl/porta1/st/954/> [01.08.2013], obliczenia własne.

Jak wynika z danych zawartych w Tabeli 5 w bardzo dużej grupie samobójców nie udało się ustalić ich źródła utrzymania. Natomiast spośród osób o ustalonym źródle utrzymania, samobójstwo częściej popełniają osoby pracujące lub otrzymujące rentę, emeryturę albo alimenty. Zatem są to jednostki mające stałe źródło utrzymania. Być może to problemy w miejscu pracy, stresujący jej charakter lub niska płaca za nią otrzymywana jest powodem samobójstwa wśród zatrudnionych. Rzadziej odbierają sobie życie osoby będące na utrzymaniu innej osoby lub bez stałego źródła dochodów. Trudno jest wyjaśnić taką sytuację.

Tabela 6. Liczba zamachów samobójczych według stanu świadomości w Polsce w latach 2000-2012

Rok/Stan świadomości	Trzeźwi	Pod wpływem alkoholu	Pod wpływem substancji psychotropowych	Pod wpływem innych środków	Nie ustalono
2000	855	1134	80	35	3543
2001	851	1050	49	26	3754
2002	815	1069	80	41	3953
2003	686	1059	44	30	3667
2004	792	1189	58	31	3849
2005	737	1244	59	29	3575
2006	669	1120	54	37	3291
2007	644	1069	41	30	2897
2008	605	1255	53	41	3310
2009	668	1453	44	44	3733
2010	592	1341	32	47	3472
2011	500	1258	27	31	3334
2012	618	1438	45	47	3676
Razem	9032	15679	666	469	46054

*Jeden zamach może być uwzględniony przy kilku pozycjach
 Źródło: <http://www.statystyka.policja.pl/porta1/st/954/>
 [01.08.2013], obliczenia własne.

Dane zawarte w Tabeli 6 wskazują, że w bardzo dużej grupie samobójców nie udało się ustalić ich stanu świadomości. Natomiast spośród osób o ustalonym stanie świadomości najczęściej samobójstwa popełniają osoby odurzone różnymi środkami. W pierwszej, decydującej kolejności jest to alkohol, w dalszej narkotyki i inne środki (np. leki). Jak wiadomo, zwłaszcza wypity alkohol dodaje odwagi, wzmacnia poczucie doznanej lub wyimaginowanej krzywdy. Zatem z pewnością wspomaga podjęcie decyzji o odebraniu sobie życia. Pozostałe substancje także zmieniają stan świadomości, nieraz znieczulając człowieka, nieraz pobu-

dzając go do tej ostatecznej decyzji. Rządziej samobójstw dokonują osoby trzeźwe.

Miejsca dokonywania samobójstw

Dane z Tabeli 7 pokazują, że najczęstsze miejsca dokonywania samobójstwa stanowi mieszkanie, zdecydowanie rządziej – pomieszczenia zabudowań gospodarczych oraz piwnice i strychy. Najrządziej do samobójstw dochodzi w parkach i lasach. Podana kolejność miejsc wskazuje na odbieranie sobie życia w budynkach mieszkalnych i przylegających do nich gospodarczych. Związane jest to ze swoistą intymnością zamachu i być może poczuciem bezpieczeństwa w zabudowaniach domowych.

Tabela 7. Liczba zamachów samobójczych według miejsca ich dokonania w Polsce w latach 2000-2012

Rok/ Miejsce	Mieszkanie	Pomieszczenia zabudowania gospodarcze	Piwnice i strychy	Parki i lasy
2000	2178	1092	713	473
2001	2156	1084	784	512
2002	2212	1065	829	562
2003	2111	993	751	431
2004	2230	1034	796	505
2005	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2006	2119	925	638	424
2007	1891	808	572	405
2008	2135	977	638	440
2009	2406	1057	704	493
2010	2272	776	659	425
2011	2091	955	555	469
2012	2331	996	639	493

* Brak danych za rok 2005 powoduje niemożność podania konkretnych liczb w rubryce „Razem”.

Źródło: <http://www.statystyka.policja.pl/porta1/st/954/>
[01.08.2013].

Sposoby dokonywania samobójstw

Według danych z Tabeli 8 zdecydowanie najczęściej stosowany sposób odbierania sobie życia stanowi powieszenie się. Znacznie rzadziej jest wykorzystywane rzucenie się z wysokości oraz zażycie środków nasennych, uszkodzenie układu nerwowego i inne samookaleczenia. Znaczną grupę sposobów stanowią inne, niewymienione w niniejszej tabeli. Do pozbawienia się życia samobójcy wybierają sposoby gwarantujące dużą skuteczność i pewność śmierci.

Przyczyny samobójstw

W zdecydowanej większości samobójstw nie udaje się wskazać ich przyczyn (Tabela 9). Jest to bardzo niepokojące. Bowiem, ani rodzinie, ani znajomym, ani współpracownikom samobójcy, ani Policji nie udało się ustalić czynnika, który zdeterminował lub mógł spowodować ten ostateczny krok człowieka. Wstrząsający jest fakt, że nikt nie zauważył zachodzących prawdopodobnie zmian w przyszłym samobójcy, nikt nie potrafił zinterpretować jego zachowań, słów, prośb.

Nikt nie potrafił wskazać potencjalnych źródeł tego desperackiego kroku. Natomiast, z pewnością powyższe dane wskazują na konkretną, istotną przyczynę podejmowania zamachu samobójczego, a mianowicie na chorobę psychiczną. Wskazuje ona, że wyłączenie lub ograniczenie świadomości podejmowania decyzji ułatwia odebranie sobie życia. W dalszej kolejności geneza samobójstwa tkwi w nieporozumieniach rodzinnych, warunkach ekonomicznych, przewlekłej chorobie lub zawodzie miłosnym.

Tabela 8. Liczba zamachów samobójczych według sposobu ich dokonania w Polsce w latach 2000-2012

Sposób	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Razem
Trucie gazem	33	32	29	33	43	43	31	29	24	41	38	39	33	448
Zażycie trucizny	48	41	30	21	23	22	26	23	28	30	26	20	30	368
Zażycie środków nasennych	169	175	211	211	220	188	187	198	190	199	214	192	193	2547
Uszkodzenie ukłrwionośnego	74	114	89	86	125	108	140	126	160	156	154	155	143	1630
Inne samo uszkodzenia	79	94	110	114	122	136	116	155	184	227	191	179	215	1922
Rzucenie się z wysokości	400	351	421	424	457	400	366	343	361	408	323	325	443	5022
Utopienie się	125	98	143	112	124	97	104	104	91	108	88	100	105	1399
Powieszenie się	4354	4453	4524	4115	4390	4221	3798	3348	3801	4265	3973	3706	4059	53007
Rzucenie się pod pojazd	117	136	121	146	139	128	96	83	82	81	103	77	110	1419
Zastrzelenie się	50	58	64	44	58	52	36	38	41	46	44	32	58	621
Inny sposób	172	160	186	161	192	230	252	211	275	352	302	299	402	3194

Źródło: <http://www.statystyka.policja.pl/portal/st/954/> [01.08.2013], obliczenia własne.

Tabela 9. Liczba zamachów samobójczych według przyczyn w Polsce w latach 2000-2012

Przyczyna	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Razem
Choroba psychiczna	875	909	1017	889	990	861	841	767	835	817	765	699	808	11073
Nieporozumienia rodzinne	613	625	623	584	623	671	571	543	671	777	679	679	752	8411
Przewlekła choroba	429	412	368	364	399	346	305	281	319	321	304	250	288	4386
Zawód miłosny	416	189	241	217	257	268	256	320	371	365	331	346	415	3992
Warunki ekonomiczne	202	410	458	410	422	385	294	202	256	377	348	349	369	4482
Nagła utrata źródła utrzymania	152	194	158	138	125	118	94	56	76	124	104	99	136	1574
Śmierć bliskiej osoby	99	91	89	95	97	92	96	80	84	102	85	82	88	1180
Problemy szkolne	75	65	51	56	64	51	63	48	53	38	30	24	34	652
Trwałe kalectwo	34	26	25	26	32	31	26	13	22	29	27	23	19	333
Chory na AIDS	8	5	6	3	4	2	3	1	6	3	0	0	0	41
Niepożądana ciąża	4	7	6	3	5	2	0	5	5	5	3	1	3	49
Nieustalona	2603	2679	2761	2569	2810	2677	2415	2186	2396	2807	2660	2500	2771	33834

*Źródłem jednego zamachu może być więcej niż jedna przyczyna.

Źródło: <http://www.statystyka.policja.pl/porta1/st/954/> [01.08.2013], obliczenia własne.

Należy podkreślić, że etiologia samobójstwa jest najczęściej wieloczynnikowa. Składają się na nią, zarówno uwarunkowania sytuacyjne, jak i indywidualne skłonności samobójcze poszczególnych osób⁸.

Przestępstwo doprowadzenia do samobójstwa (art. 151 kk)

Nieraz w cieniu zamachów samobójczych pozostaje przestępstwo doprowadzenia innej osoby do samobójstwa. Na podstawie art. 151 kodeksu karnego⁹ polega ono na doprowadzeniu człowieka do targnięcia się na własne życie poprzez namowę lub udzielenie pomocy. Jego sprawcy grozi kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

Poprzez namowę należy rozumieć „każdą czynność, która wywołuje w psychice innej osoby nieistniejącą wcześniej wolę zamachu na jej własne życie, ale też, już po wywołaniu u niej zamiaru popełnienia samobójstwa – utwierdzenie jej w tym zamiarze”¹⁰. Natomiast „udzielenie pomocy innej osobie do targnięcia się na własne życie” polega na podjęciu różnych czynności umożliwiających lub ułatwiających dokonanie samobójstwa przez inną osobę (np.: udzielenie środków, dostarczenie narzędzi służących do odebrania życia, udzielanie rad i informacji)¹¹. Dla odpowiedzialności sprawcy nie ma znaczenia czy zamach był skuteczny. Istotne jest jednakże ustalenie wystąpienia związku przyczynowego między namową lub udzieleniem pomocy przez sprawcę a targnięciem się lub samobójstwem pokrzywdzonego.

---

⁸ I. Wiciak, *Samobójstwa*, [w:] M. Baranowska, I. Wiciak, *Wybrane patologie społeczne. Uwarunkowania, przejawy, profilaktyka*, Szczytno 2009, s. 48-49.

⁹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. 1997, Nr 88, poz. 553 ze zm.).

¹⁰ B. Michalski, *Objaśnienia do art. 148-162*, [w:] A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117-221*, T. I., Warszawa 2010, s. 307.

¹¹ *Ibidem*, s. 308.

Tabela 10. Liczba postępowań wszczętych w sprawie przestępstwa doprowadzenia do samobójstwa w latach 2000-2012

Rok	Art. 151 kk
2000	671
2001	712
2002	616
2003	881
2004	1290
2005	1410
2006	1879
2007	2199
2008	2198
2009	2604
2010	2452
2011	2459
2012	2638

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/portal/st/1102/63420/Nam...>, [01.08.2013].

W poszczególnych latach 2000-2003 liczby wszczętych postępowań w sprawie przestępstwa doprowadzenia do samobójstwa nie osiągały tysiąca (Tabela 10). W kolejnych latach, z różnymi wahaniami, przekroczyły liczbę 2 tysięcy postępowań. Wynika stąd, że w wielu przypadkach samobójca ma pomocnika przy zamachu lub inna osoba nakłania go do tego kroku.

Podsumowując, analiza policyjnych danych statystycznych za lata 2000-2012 w Polsce doprowadziła do następujących wniosków:

- od kilku lat liczby samobójstw dokonywanych w Polsce utrzymują się na stałym poziomie;
- częściej samobójstwa popełniają mężczyźni;
- najczęściej odbierają sobie życie osoby w wieku średnim;
- samobójstwa popełniają głównie osoby pozostające w związku małżeńskim;
- najczęściej odbierają sobie życie osoby z wykształceniem podstawowym;

- samobójcy to przede wszystkim osoby mające zatrudnienie;
- znaczna część samobójców w czasie jego dokonania jest nietrzeźwa;
- przeważnie miejscem odbierania sobie życia jest mieszkanie;
- najczęstszy sposób popełnienia samobójstwa stanowi powieszenie się;
- *gros* przyczyn jest trudna do ustalenia.

Bibliografia

1. Hołyst B., *Suicydologia*, Warszawa 2012.
2. Hołyst B., *Kryminologia*, Warszawa 2004.
3. Hołyst B., *Na granicy życia i śmierci*, Warszawa 2002.
4. Jarosz M., *Samobójstwa. Ucieczka przegranych*, Warszawa 2004.
5. Michalski B., *Objaśnienia do art. 148-162*, [w:] A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117-221*, T. I., Warszawa 2010.
6. Pospiszyl I., *Patologie społeczne*, Warszawa 2008.
7. Wąsek A., Zawłocki R. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117-221*, T. I., Warszawa 2010.
8. Wiciak I., *Samobójstwa*, [w:] M. Baranowska, I. Wiciak, *Wybrane patologie społeczne. Uwarunkowania, przejawy, profilaktyka*, Szczytno 2009.